

KIRJA-ARVIOITA

Eija Venäläinen: *Asukas asumisen suunnittelun todellisuudessa – esimerkkinä Muuramen kerrostalo, Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksen tutkimuksia A.10, Jyväskylä 1991.*

Kirja on ensisijaisesti seurantaraportti Muuramen kunnan asuntotoimen kerrostalokokeilusta, jossa tutkimuspuolelta on yhteistyökumppanina Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteen laitos. Muita yhteistyötahoja hankkeessa ovat olleet lääninhallitus ja asuntohallitus.

Toisaalta tämä tutkimusraportti sisältää löyhästi em. käytännön projektin palautteeseen kytkettynä teoreettista pohdintaa elämäntavan, elämänhallinnan (esim. J-P Roos) ja asumisen normien käsitteistä lähtien.

Muuramessa tutkimuksen kohteena oleva pienkerrostalo (31 asuntoa) valmistui 1990 ja asukkaiksi valittiin 18–34-vuotiaita nuoria aikuisia. Kokeilua talossa on se, että suunnitteluideassa poikettiin eräiltä osin tavanomaisista ratkaisuista: On käytetty jossain määrin lisähuoneratkaisuja sekä soluasuntoja eli pyritty asumismuotojen muuntelumahdollisuuksiin. Tutkimuksen myötä otettiin mukaan myös asukkaiden osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien kokeilu.

Projektin ja tutkimuksen ilmeinen ongelma on kuitenkin tässä tapauksessa se, että tutkittava ja kokeiltava uhkaa kutistua olemattomiin. Alkuperäistä muunneltavien asuntojen ideaa ei ole voitu kokeilla käy-

tännössä. Lähtötilanteessa on puuttunut muutamaa ideoijaa laajempi sitoutuminen, asunnon hakijoiden omat toiveet painottavat muita asioita ja asuntohallinnon järjestelmä taloudellisine realiteetteineen rajoittaa. Samoin kiinnostus asukastointaan osoittautui vähäiseksi. Asukkaat (valtaosa) eivät ajattele samalla »sapluunalla» kuin tutkijat tai suunnittelijat ja erittäin nopean asukaskierron kuvastama lyhytaikainen välivaiheen asuminen ei motivoi yhteiseen kehittämiseen.

Kunta tilaajana on kuitenkin halunnut saattaa tutkimuksen loppuun. Tämä onkin hyvä, sillä heikosti toteutunut projekti saattaa oppimismateriaalina tarjota enemmän – itselle ja muille – kuin siloisempi paketti.

Eija Venäläisen raportin heikkoutena on tietty hajanaisuus. Tull tuntu, että on kerätty aiheeseen liittyvää materiaalia rinnakkain, mutta selkä, kiteytetty kokonaisnäkemys tutkitun käytännön ja esiteltujen teorioiden yhteyksistä puuttuu. Tämä osittainen keskeneräisyys ja monien asioiden pitäminen rinnakkain erillisinä heijastuu mm. siinä, että tutkimustehtävääkin näyttää samantyyllisesti määritellyn useissa eri kohdissa (ks. esipuhe, s. 8, s. 10 ja s. 20).

Käsittääkseni liikkeelle on lähdetty käytännön tilanteesta (tilaajan intressi) ja sitten peilattu sitä jossain vaiheessa teorioihin ikäänkuin velvollisuuden tunnustakin: »Yliopistossa tehdyssä tilaustutkimuksessa on yhdistettävä analyyttinen, kokonaisvaltainen ajattelu yksittäisten käytännön kysymysten ratkaisuun» (s. 115).

Venäläinen itsekkin toteaa, että tilaajan yksittäisten käytännön ongelmien ratkaisua painottavan intressin ja yliopiston »vaatiman» laa-

jaan teoreettiseen viitekehukseen kytketyn tarkastelun yhdistämiseksi on ongelmia. Saman todellisuuden kimpussa ollaan kuitenkin niin teorian kuin käytännönkin puolella, joten olisiko pitemmälle työstämällä tässäkin tapauksessa ollut mahdollista päästä tiiviimpään käytännön ja teorian vuoropuheluun?

Toisaalta raportti nostaa esiin myös monia kiintoisia näkökulmia. Jo aiheen nimeämisessä kiinnittää huomiota se, että lähtökohtana on asukkaan näkökulma. Tämä ei käytäntöä tuntien ole yleisin näkövinkeli, vaan tavallisemmin pohditaan asioita organisaation tai yhtiön talouden kannalta. Asukasnäkökulman säilyminen tutkimuksessa muutenkin kuin nimessä näkyy myös keruussa (asukaskysely ja haastattelut) sekä tarkasteltavien teorioiden valinnassa. Mielenkiintoinen on myös haastateltujen asukkaiden asumistavoitteiden/-ihanteiden tarkastelu aiemmin asumishistorian taustaa vasten. Samoin asumisen normien muodostumisen mekanismeista saattaisi löytyä mieltäni aihetta käytännön asutopoliitikoillekin.

Raportin ehkä parhaimpaan antiin kuuluu loppupuolella lyhyt pohdinta ko. projektista seuranta- ja tilaustutkimuksena – edellytyksistä ja toteutuksesta. Tässä yhteydessä käsitellään yleisemminkin kokeilu- ja projektien ja niihin liittyvän tutkimuksen problematiikkaa. Nämä kysymykset voidaan yhdistää laajemminkin kunnallisen käytännön ja tiedemaailman kohtaamiseen eli kun nämä kaksi Venäläisen sanoin »hipaisevat toisiaan». Siihen kun haetaan po. raportin tavoiteltu lähtökohta – ihmiselon arki – niin johan päästään asiaan...

Seppo Tuovinen